

Tipologia convertorilor

Andreea-Teodora Terțea (Indolean)*

The Typology of Converters

Abstract:

The present article refers to the converters, which are morphological and graphical marks that signal conversion and can be classified according to several criteria. In Romanian, conversion can be marked by converters or unmarked. The class of converters includes noun converters (articles, vocative desinences, prepositions), adjectival converters (adjectival desinences, some adverbs and adverbial phrases), verbal converters (some reflexive pronouns), prepositional converters (some articles) and graphical converters (for instance: quotes, hyphen).

Keywords: conversion, converters, noun converters, graphical converters, articles, desinences, quotes

0. Complexul procedeu al conversiunii a stârnit de-a lungul timpului interesul mai multor specialiști de renume ai gramaticii românești¹ care, având în vedere criteriul clasei lexico-gramaticale la care s-a realizat trecerea, au stabilit tipurile consacrate de conversiune: *substantiv(iz)area*, *adjectiv(iz)area*, *adverbializarea*, *verbalizarea*, *prepoziționalizarea*, *conjunționalizarea* și *interjecționalizarea*.

De asemenea, ținând cont de implicarea convertorilor în procesul conversiunii, s-a adus în discuție *conversiunea marcată*, care poate fi progresivă, când se realizează prin adăugarea de convertori, sau regresivă, dacă se suprimă segmentele terminale, și *conversiunea nemarcată*, rezultat al relației interlexematice, caracterizată prin absența convertorilor (Neamțu, 2014: 431–432).

1. Convertorii – definire și justificarea denumirii

1.1. Convertorii sunt considerați mijloacele de realizare a conversiunii (*Ibidem*: 430), „mărci flexionare de încadrare neechivocă într-o clasă lexico-gramaticală, îndeplinind, în plan morfologic, un rol identic cu cel jucat în plan sintactic de contextul diagnostic (...) altfel spus, «mărci flexionare diagnostice»” (Pană Dindelegan, 2002, I: 36).

* PhD Candidate, Faculty of Letters, “Babeș-Bolyai” University of Cluj-Napoca, tertea_andreea@yahoo.com

¹ Precum G.G. Neamțu, Gabriela Pană Dindelegan, Valerica Sporiș ș.a.

1.2. Denumirea de *convertori* nu este unica atestată, în literatura de specialitate făcându-se uz și de termeni precum: *clasificatori morfologici substantivali* (Pană Dindelegan, 2003, II: 24; GALR, 2005: 135) sau *clasificatori flexionari substantivali* (Pană Dindelegan, 2003: 41), *categorizatori* (Nica, 1988: 57), *formativi* sau *formanți* (DTL, 1998: 74).

1.2.1. Dintre aceștia, termenul de *formativi* sau cel de *formanți* ne indică, în speță, implicarea respectivelor segmente/ unități în formarea de cuvinte noi, ceea ce nu presupune însă întotdeauna modificarea înțelesului categorial, specifică majorității cazurilor de conversiune; de asemenea, *categorizatorii* sunt specifici derivării și, în ciuda existenței unor asemănări cu convertorii, se deosebesc de aceștia prin câteva trăsături esențiale², care nu ne permit a-i confunda pe unii cu ceilalți.

1.2.2. Astfel, denumirea de *convertori* își găsește justificare și în sprijinul acesteia putem cita și mențiunea din DEX, unde prin convertor se înțelege: „circuit electronic cu un singur tub electronic, care realizează transformarea frecvenței semnalelor incidente în radioreceptoare” (DEX, 1998: 222). Întrucât rolul esențial al convertorilor, *transformatorilor*, din domeniul conversiunii este exact acela de a marca o transformare a „ceva” în „altceva”, denumirea aleasă sugerează întocmai esența conversiunii, ideea de transformare.

Fiind mai ofertant decât celelalte și având caracter general, termenul propus ne permitem să includem în clasa convertorilor o gamă diversificată de unități: articole hotărâte și nehotărâte, prepoziții, desinențe etc., nu toate „alterând” corpul fonetic al convertitului.

2. Tipologia convertorilor

2.1. Deși inventarierea și tipologizarea convertorilor nu a atras în mod special atenția specialiștilor, s-au înregistrat o serie de contribuții marcante în acest sens. Astfel, domnul profesor G.G. Neamțu menționează *convertorii pozitivi* și *convertorii negativi*, specifici conversiunii marcate, și *convertorii zero*, specifici conversiunii nemarcate (Neamțu, 2014: 431–434). În același timp, majoritatea gramaticienilor au căzut de acord asupra calității de *convertori substantivali* a articolelor definite și nedefinite (GALR, 2005: 135; DTL, 1998: 74), acest aspect nestârnind controverse.

În vederea unei mai bune înțelegeri a procedurii conversiunii, fenomen complex care afectează toate clasele lexico-gramaticale, într-o mai mare sau mai mică măsură, având multiple consecințe semantice, morfosintactice și stilistice, ne propunem, în cele ce urmează,

² Pentru asemănări și deosebiri între categorizatori și convertori, vezi Neamțu, 2014: 430–431.

prezentarea principalilor convertori, ținând cont de clasa lexico-gramaticală a convertitului și de marcarea grafică a conversiunii.

2.2. Convertorii substantivali

2.2.1. Articolul definit/ hotărât, articolul nedefinit/ nehotărât

2.2.1.1. Articolul, căruia în *GALR* i se infirmă pregnant statutul de parte de vorbire, fiind considerat morfem gramatical al determinării (*GALR*, 2005: 50), are și rolul de a marca, în calitate de convertor substantival, substantivizarea (Neamțu, 2014: 431; *GLR*, 1966: 97; *GALR*, 2005: 74; Popescu, 2006: 420): „orice cuvânt al limbii asociat cu articolul se comportă ca (devine) un substantiv” (*GALR*, 2005: 57), dar și conversiunea substantivelor proprii în comune, antonomaza: **Enescul** *din seara asta a fost remarcabil.*, *Am ascultat un Enescu remarcabil* (Pană Dindelegan, 2003: 37).

2.2.1.2. În timp ce articolul definit se poate atașa unităților pe care le substantivizează fie prin aglutinare, fie prin alăturare cu ajutorul cratimei: *Mi-am pierdut sinele.*, *Mă pasionează frumosul.*, **Bleu-ul** *dă culoare garderobei tale.*, „*S-arată galbenul ce scade.* / *Topindu-și fața în azur.*” (Macedonski, 2010: 89) „**Mersul** *nu e și el tot o scriere?*” (Dan, 2005: 27), articolul nedefinit le însoțește asemeni unei anexe, nemodificându-le forma: *Pare a avea un alt eu.*, *Mi-a făcut un mare bine.*, „*Era o faptură...trimisă să mă piardă? Sau o bolnavă, o posedată ca și mine? Orice ar fi fost, atunci nu mă interesa.*” (Voiculescu, 2006: 244), „**Un sus** *spre sus încolăcit.* / *Rupând în tăcere dantura serii.*” (Stănescu, 2011: 37).

2.2.2. Desinența de plural -uri

Desinența *-uri*, întâlnită cu precădere în flexiunea substantivelor neutre și, izolat, în flexiunea substantivelor feminine, poate marca substantivizarea ocazională a unor pronume, numerale, interjecții, prefixoide etc. (Bejan, 1995: 13) și, implicit, pluralul și genul neutru: *Multe ofuri îi împovărau sufletul.*, *Materialul era împânzit de bip-bip-uri.*, *Nimicuri* *cotidiene*, *Prăvălia cu nimicuri*, *Despre nimicuri și alte fantezii*³, „*Clopotele norilor.* / *Cu ding-danguri de ninsoare/ la-nceputul orelor.* / *iată-le bat ora mare*” (Stănescu, 2011: 27).

2.2.3. Desinențele/ mărcile de vocativ -e, -ule, -o, -lor

Inventarul convertorilor substantivali înglobează și desinențele de vocativ *-e, -ule*⁴ (masculin singular), *-o* (feminin singular) și *-lor* (masculin și feminin plural), dintre care desinența *-o*, apărând exclusiv în declinarea substantivului, indică neechivoc apartenența oricărei forme de vocativ la clasa lexico-gramaticală a substantivului (Pană

³ Nume de bloguri.

⁴ Pentru punctul de vedere potrivit căruia *-ule* nu este desinență de vocativ, vezi Coteanu, 1958: 213–216.

Dindelegan, 2003, II: 24): *frumoaso, scumpo, „-Iubito, sunt eu la usa înghețată...”* (Bacovia, 1987: 14).

2.2.4. Prepoziția

În literatura de specialitate există câteva mențiuni în ceea ce privește implicarea prepozițiilor în procesul de substantivizare: Ion Coteanu a precizat că prepoziția substantivizează cuvântul precedat: „*rău* rămâne substantiv atâta timp cât e însoțit de prepoziție” (Coteanu, 1982: 265), iar Valerica Sporiș a semnalat „rolul morfematic al prepoziției ca element potențial de substantivizare” (Sporiș, 2005: 206).

Deși prepozițiile nu au fost considerate, în general, convertori substantivali, aceasta ar fi, în opinia noastră, consecința firească a sublinierilor făcute. În această calitate, prepozițiile substantivizează adjective, adverbe, interjecții etc.: *Efluvii de verde ne împresurau de pretutindeni.*, „*Primăvară...! O pictură parfumată cu vibrații de violet.*” (Bacovia, 1987: 49), „*De după negru, deschidel absențe absorbitoare*” (Stănescu, 2011: 37).

În ceea ce privește situația mai specială a celebrilor „monștri sintactici” ai gramaticii românești, presupuse adjective cu prepoziție îndeplinind funcții sintactice nespecifice acestei clase (circumstanțial de timp, circumstanțial de cauză ș.a.): *Din galbenă, s-a făcut verde.*, *Plânga de supărată.*, „*Aveam acasă o pisică, / Era sălbatecă de mică.*” (Macedonski, 2010: 98), opiniile continuă să fie împărțite. Posibila reinterpretare a adjectivelor, în contextele menționate, ca substantive convertite (Neamțu, 2014: 289-297; idem, 2008: 118-121), rezultate prin substantivizarea adjectivelor cu aceeași formă, permite acordarea statutului de *convertori substantivali* pentru prepozițiile ce le însoțesc.

2.2.5. Cel (cea, cei, cele) convertori substantivali?

În ciuda faptului că, în majoritatea lucrărilor de referință, *cel* (*cea, cei, cele*) au fost considerate articole demonstrative (adjectivale), deținând un rol important în substantivizarea numeralelor și adjectivelor⁵: *Cei cumsecade vor fi mereu răsplățiți.*, *Cea frumoasă a atras atenția tuturor.*, „*Și fie-n mare sau mic număr, neputincioși sunt cei nemernici*” (Macedonski, 2010: 126), „*Cei vii se mișcă și ei descompuși, / Cu lutul de căldură asudat;*” (Bacovia, 1987: 36), perspectiva s-a schimbat cu timpul, acestea fiind trecute în categoria pronomelor (demonstrative) semiindependente, desprinse din clasa semantică a demonstrativelor de depărtare, obligatoriu coocurente cu adjuncti-attribute (Neamțu, 2014: 3-14; GALR, 2005: p. 246.), opinie la care aderăm, ceea ce are drept consecință excluderea lor din inventarul convertorilor substantivali.

⁵ În acest sens, se poate consulta GALR, 1966: 105.

2.3. Convertorii adjectivali

2.3.1. Desinențele adjectivale

Adjectivizarea reprezintă unul dintre principalele tipuri de conversiune interclasică, constând în trecerea totală sau parțială⁶ a unor substantive, verbe, adverbe și pronume în clasa lexico-gramaticală a adjectivului: *Ochii-i stinși m-au pus pe gânduri.*, „*Cu o mână tremurândă ridicând greul ciocan! Cum își plimbă împrejur-i ochii care te-nspăimântă./ Ochi în care nu mai arde niciun simțământ uman!*” (Macedonski, 2010: 25); prin adjectivizare se obțin adjective variabile (cu patru forme flexionare) sau invariabile, conversiunea fiind marcată sau nemarcată de prezența desinențelor adjectivale, cărora, până în momentul de față, nu le-a fost acordată titulatura de *convertori adjectivali*, ceea ce considerăm absolut necesar.

2.3.2. Adverbe și locuțiuni adverbiale

Ca urmare a adjectivizării, unele adjective participiale, gerunziale, substantive și adverbiale pot fi supuse gradării: *Vocea ta era mai tremurândă decât a mea.*, *Pe fața-i foarte pruncă se prelingeau lacrimile.*, *Se retrăgeau spre casele mai suse.* Astfel, unele adverbe (*prea, mai, foarte, tare, grozav/ extraordinar/...de*) și locuțiuni adverbiale (*la fel de, tot așa de, tot atât de*) constituie, în anumite situații⁷, *convertori adjectivali*, indici morfologici ai adjectivizării, alături de morfemele de gen, număr și caz (Stoichițoiu Ichim, 2006: 234): „*Mai regină decât floarea! Doar femeia poate fi.*” (Matcovschi, apud Gherasim, 2005: 29), „*Parfum prea copil ca să fie parfum.*” (Teodoreanu, apud Gherasim, 2005: 29).

2.4. Convertorul verbal se

Exclusiv în limbajul poeziei, se remarcă prezența convertorului verbal *se*, acesta marcând verbalizarea unor substantive, proces înlesnit de coincidența dintre desinențele substantive și desinențele verbale de persoana a III-a -ă, respectiv -e (Boc, 2009: 362), și diateza reflexivă: „*Ce-ți mai face dulcele, duduie?! Se cireasă, se gutuie?*” (Tomozoi, apud Boc, 2009: 362), „*Șuieră. –Piepturi de piepturi se sfărâmă,/ Coifuri de coifuri se țandără.*” (Macedonschi, 2010: 45). Verbele citate (*se cireasă, se gutuie, se țandără*) reprezintă inovații care, cel mai probabil, nu vor parcurge procesul de adaptare în urma căruia ar putea deveni fapte de limbă, ele găsindu-și rațiunea de a exista doar în stilul beletristic, stilul literaturii.

⁶ Adjectivele pronominale le considerăm hibridi gramaticali, conversiunea nefiind totală.

⁷ În cazul unor substantive, pronume, verbe la supin și interjecții ce prezintă categoria intensității, adverbele și locuțiunile adverbiale nu constituie convertori.

2.5. Convertori adverbiali?

2.5.1. Calitatea de convertor substantival prin excelență a articolului hotărât este discutabilă în cazul presupuselor adverbe de timp obținute prin adverbializarea substantivelor care denumesc anotimpurile, zilele săptămânii și părțile zilei: *Călătorește doar ziua.*, „Greierul zimțează **noaptea**, cu nimic.” (Bacovia, 1987: 83), „Așa spune basmul ce azi l-am uitat! **Că noaptea**, la crâșmă, apar siluetele Cu roșii fanare, galbene, verzi.” (Bacovia, 1987: 69), transformare al cărei statut rămâne controversat atâta timp cât unii specialiști admit adverbializarea substantivelor menționate (Hristea, 1981: 97; *GLR*, 1966: 30), alții înclină înspre calitatea substantivală a respectivelor unități, considerând că avem substantive în acuzativul I al timpului (Neamțu, 2008: 55-58; *Idem*, 2014: 72–81), iar în *GALR* se adoptă o soluție de compromis, lansându-se ideea unei conversiuni parțiale, *adverbializare neîncheiată* (*GALR*, 2005: 131).

Chiar acceptând, fără rezerve, această fenomenalizare a adverbializării, controversa continuă să apară, noi întrebări născându-se în jurul interpretării segmentelor terminale *-a* și *-le*: articole hotărâte enclitice, marcând, în calitate de convertori, adverbializarea substantivelor, sau particule adverbiale, la fel ca cele din finala adverbilor *acuma*, *acilea*, *acolea*.

2.5.2. Analizând prima dintre direcții, articolele definite *-a* și *-le* ar putea reprezenta convertori adverbiali, mărci ale adverbializării, doar dacă înțelegem prin articol o clasă specială de morfeme, care nu realizează întotdeauna categoria gramaticală a determinării⁸. Totuși, în opinia noastră, *-a* și *-le* nu au statut de convertori, din moment ce adverbul și substantivul din care se presupune că ar proveni au aceeași formă: *Toamna plouă.*, *Toamna aceasta va fi ploioasă.*; dacă unitatea lexicală supusă convertirii nu-și schimbă forma, atunci conversiunea, se știe, este *nemarcată* de convertori.

Nu promovăm nici interpretarea celor două segmente *-a* și *-le* ca particule adverbiale/ deictice, deoarece nu există adverbul *toamn*, folosit în variație liberă cu adverbul *toamna*, așa cum se remarcă în cazul cuplului *acum-acuma*. De asemenea, ar fi impropriu să acceptăm că *-a* este particula adverbială în *Toamna se numără bobocii.* și altceva, mai exact articol definit, în *Toamna aceasta se numără bobocii.*, având în vedere faptul că singura diferență dintre cele două enunțuri este dată de

⁸ Deoarece categoria gramaticală a determinării caracterizează substantivul, iar atunci când articolul apare la cuvinte aparținând altor clase lexico-gramaticale reprezintă, de regulă, un indice al substantivizării. Astfel, în exemplul *Binele învinge răul.*, *binele*, respectiv *răul* nu sunt adverbe articulate enclitic, ci substantive provenite din adverbe prin conversiune interclasică marcată.

prezența determinantului în enunțul al doilea, determinant pe care, de altfel, l-am putea foarte bine subînțelege și în primul enunț.

2.6. Convertori prepoziționali/ substantivali?

2.6.1. Majoritatea cercetătorilor în domeniu (Diaconescu, 1989: 325; Bejan, 1995: 12) opinează că prepozițiile și locuțiunile prepoziționale cu genitivul provin din adverbe și locuțiuni adverbiale, prin conversiune marcată de articolele definite enclitice-*a* și *-(u)l*: „*Forma-nghite astăzi fondul, ș-o justiție diformă/ Trece-n fața lumii dreaptă, dac-a pus dreptatea-n formă!*” (Macedonski, 2010: 26), „*Dar viața dîmprejurul meu/ Mă face iar cu conștiință*” (*Ibidem*: 87) sau nemarcată, în cazul unității lexicale *deasupra*.

Consecința unei asemenea interpretări este lărgirea sferei de întrebuintare a articolului definit care, pe lângă statutul de convertor substantival, poate avea și calitatea de *convertor prepozițional*, neparticipând, evident, la opozițiile de determinare.

2.6.2. Unii gramaticieni propun soluția de compromis, plasând prepozițiile și locuțiunile prepoziționale specifice genitivului la granița dintre prepoziții și substantive, deoarece se construiesc cu genitivul, așa cum un substantiv are atributul la genitiv (Berceanu, 1971: 69), au gen, masculin sau feminin (*împrejurul meu, înaintea mea*), se pot înlocui cu *al/ a* (*în jurul casei și al grădinii*) (*Ibidem*: 70), iar alții le susțin valențele substantivale (Drașoveanu, 1997: 94), chiar numindu-le *substantive semiindependente*: „așa-numitele prepoziții (locuțiuni prepoziționale) cu regim genitival au comportament gramatical substantival, unul de tip aparte și hibrid” (Neamțu, 2014: XI); îmbrățișând această nouă direcție interpretativă, articolele *-a* și *-le* pot fi menținute în clasa convertorilor, printre *convertorii substantivali*.

2.7. Convertorii grafici

2.7.1. Ghilimelele

În funcție de nivelul limbajului unde se manifestă, substantivizarea cunoaște două ipostaze: substantivizarea în limbajul primar și substantivizarea în metalimbaj⁹/ metalingvistică (GALR, 2005: 654), fenomen marcat, de cele mai multe ori, de prezența ghilimelelor¹⁰, convertori universali de natură grafică, care pot fi înlocuite/ însoțite de alte mărci (articolul definit sau nedefinit, scrisul cursiv, scrisul îngroșat): „*A*” este prima literă a alfabetului., „*Ieșeam*” este imperfectul verbului *a ieși*., „*Și-acolo, încet, molcomitor, / Se-adună în suspine - / Cu-un dor*

⁹ Întrucât în metalimbaj orice se poate substantiviza: cuvinte, indiferent de clasa lexico-gramaticală de proveniență sau de forma lor flexionară, segmente de cuvinte, propoziții etc.; numărul substantivelor astfel obținute este infinit, ceea ce dovedește că substantivizarea metalingvistică reprezintă cel mai productiv procedeu de îmbogățire a vocabularului în româna actuală.

¹⁰ Evident, ghilimelele nu sunt convertori atunci când marchează sensurile conotative ale unor termeni.

de «mâine» sora lor./ Cu-un dor de mine.” (Bacovia, 1987: 164), „Patina vremiilor I-a apropiat mult/ De «Homo sum»” (Bacovia, 1987: 253), „Pentru că-n toată ei făptură/ E-un «nu știu cum» și-un «nu știu ce».” (Eminescu, 1977: 220).

2.7.2. Majuscula, minuscula

În unele cazuri de conversiune intraclasică¹¹ – conversiunea substantivelor comune în proprii, cunoscută ca *onimizare* (Toma, 2000: p. 160) în lucrările de onomastică, și conversiunea substantivelor proprii în comune, numită *deonimizare* (*Ibidem*) – precum și în cazul conversiunii unor adjective în substantive proprii, nume de persoane și nume de locuri: *Margareta, Albu*, „De mic **Fatalitatea** în cartea ei m-anscris/ Să trec prin astă lume cum trece un proscris,” (Macedonski, 2010: 28), „am căutat **tarsul** pe harta rutieră a **europiei** și nu l-am găsit” (Dan, 2005: 67), majuscula și minuscula pot reprezenta, uneori, mărci grafice ale conversiunii, dar alteori nu, ceea ce „reflectă dinamica procesului de conversiune” (Ichim, 2006: 331).

2.7.3. Cratima

Atât în limbajul primar, cât și în metalimbaj, articolul definit, în calitate de convertor substantival, se poate atașa unităților implicate în procesul de conversiune cu ajutorul cratimei, situație în care aceasta devine *convertor grafic*, marcând, alături de articolul definit, substantivizarea. Legarea convertorului substantival cu ajutorul cratimei este obligatorie în unele cazuri, cum ar fi, de exemplu, în cel al substantivului *bleu-ul*, rezultat al conversiunii adjectivului *bleu*, și opțională în texte aparținând stilului beletristic, când se apelează la acest procedeu în scopuri expresive: „domnește în lumea «**departe-lui**» pierdut”? (Liiceanu, *apud* Felecan, 2009: 141); în metalimbaj, cratima este folosită pe post de convertor grafic mai ales în cazul cuvintelor neflexibile: „**pe**”-ul (din acest context), „**Ah**”-ul *Mariei m-a trezit*.

2.7.4. Scrisul îngroșat, scrisul cursiv și scrisul subliniat

În vederea evidențierii convertitelor se folosește adesea, în scrierea electronică, un anumit stil de font, și anume Bold (Aldin), Italic (Cursiv) și Underline (Subliniere): „Când un oftat, din gura scrâșnită ca un clește./ Spârgea cleștarul vrăjii urzită peste tine.” (Voiculescu, 2006: 99). Din acest considerent, scrisul îngroșat, scrisul cursiv și scrisul subliniat se pot include printre mărcile grafice ale conversiunii, specifice scrierii electronice, întâlnite, rar, și în scrierea de mână.

3. Câteva concluzii

3.1. În perspectiva noastră, convertorii reprezintă mărci/ semne morfologice și grafice ale conversiunii, având rolul de a semnala

¹¹ Adică între subclase ale aceleiași clase lexico-gramaticale.

producerea conversiunii și determinând, unii, încadrarea convertitelor în clasele lexico-gramaticale spre care au înlesnit trecerea.

3.2. Se justifică înființarea clasei semantico-funcționale a convertorilor, caracterizată prin eterogenitate, întrucât înglobează unități dintre cele mai diverse: desinențe, articole, prepoziții, adverbe, pronume ș.a., multora dintre ele neacordându-li-se, până acum, titulatura de convertori¹².

3.3. -A și -le, din *toamna, seara* etc. nu sunt convertori adverbiali, iar -a și -(u)l, din *înaintea, în jurul* etc., sunt convertori prepoziționali/substantivali, în funcție de interpretarea acestor forme (prepoziții și locuțiuni prepoziționale/ substantive semiindependente).

3.4. În unele situații, conversiunea poate fi marcată de doi, trei sau chiar patru convertori de diverse tipuri, convertorii substantivali, de exemplu, apărând uneori corelați cu cei grafici: *Nu mi-am dat seama că am omis un „pe”*, *„În golul tău e nebunie, -/ Și tu ne faci pe toți nebuni.”* (Bacovia, 1987: 35).

3.5. Pentru a facilita studiul conversiunii și recunoașterea convertitelor, propunem o posibilă tipologie a convertorilor, după:

a) Clasa lexico-gramaticală a convertitului: convertori substantivali (articolul nedefinit *un*¹³), convertori adjectivali (adverbul *mai*), convertori verbali (pronumele reflexiv *se*), convertori prepoziționali (articolul definit *-a*);

b) Poziția/ așezarea convertorului: convertori postpuși/ enclitici (articolul definit *-a*), convertori antepuși/ proclitici (prepoziția *pe*);

c) Tipul operației realizate (adăugare/ suprimare): convertori pozitivi (desinența de vocativ *-le*), convertori negativi (articolul definit *-(u)l*);

d) Nivelul limbajului în care apar: convertori în limbajul primar (desinența de plural *-uri*), convertori în metalimbaj (ghilimelele);

e) Tipul de scriere în care apar: convertori în scrierea de mână (ghilimelele), convertori în scrierea electronică (scrisul îngroșat);

f) Cantitatea de cuvinte pe care le convertesc: convertori universali (ghilimelele), convertori particulari (desinența de vocativ *-le*);

g) Conținutul afectiv/ expresivitatea convertitului: convertori care-i conferă convertitului valoare expresivă (majuscula „stilistică”), convertori care nu-i conferă convertitului valoare expresivă (majuscula „nestilistică”);

h) Frecvența utilizării: convertori uzuali (articolul definit *-(u)l*), convertori ocazionali (pronumele reflexiv *se*)¹⁴.

¹² Desinențelor adjectivale, de exemplu.

¹³ Pentru fiecare tip de convertori s-a dat câte un exemplu, nerealizându-se inventarul complet.

¹⁴ Coroborând criteriile menționate, articolul definit, de exemplu, este convertor substantival, postpus, pozitiv, universal, specific limbajului natural, dar și metalimbajului ș.a.m.d.

REFERINȚE:

- Bacovia, George, *Versuri și proză*, București, Editura Eminescu, 1987.
- Bărbuță, Ion, *Funcțiile sintactice și conversiunea părților de vorbire în limba română*, în „Revistă de lingvistică și știință literară”, nr. 5–6, Iași, 2002, p. 95–99.
- Bejan, Dumitru, *Gramatica limbii române. Compendiu*, Cluj, Editura Echinox, 1995.
- Berceanu, B.B., *Sistemul gramatical al limbii române (reconsiderare)*, cuvânt înainte de acad. Al. Graur, București, Editura Științifică, 1971.
- Bidu-Vrâncianu, Angela; Călărașu, Cristina; Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana; Mancaș, Mihaela; Pană Dindelegan, Gabriela, *Dicționar de științe ale limbii [DȘL]*, ediția a II-a, București, Editura Nemira & Co, 2005.
- Boc, Oana, *Devenirea limbii române-o abordare din perspectiva distincției coșeriene sistem/ normă (cu aplicație la textualitatea poetică)*, în G.G. Neamțu, Ștefan Gencărașu, Adrian Chircu (editori), *Limba română-Abordări tradiționale și moderne*, Facultatea de Litere, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, 2009, p. 357–363.
- Constantinescu-Dobridor, Gheorghe, *Dicționar de termeni lingvistici [DTL]*, București, Editura Teora, 1998.
- Coteanu, Ion, *Ce este –ule de la vocativ?*, în *Omagiu lui Iorgu Iordan*, cu prilejul împlinirii a 70 de ani, București, Editura Academiei R. P. R., 1958, p. 213–216.
- Coteanu, Ion, *Gramatica de bază a limbii române*, București, Editura Albatros, 1982.
- Dan, Vasile, *Poem vechi*, o antologie în selecția autorului, cu o postfață de Al. Cistelean, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2005.
- Dicționarul explicativ al limbii române [DEX]*, ediția a II-a, București, Academia Română & Editura Univers Enciclopedic, 1998.
- Diaconescu, Ion, *Probleme de sintaxă a limbii române actuale (construcție și analiză)*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989.
- Drașoveanu, D.D., *Teze și antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj- Napoca, Editura Clusium, 1997.
- Eminescu, Mihai, *Poezii*, cuvânt înainte de Tudor Arghezi, prefață de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, tabel cronologic de Ion Crețu, București, Editura Minerva, 1977.
- Felecan, Oliviu, *Mijloace de îmbogățire a vocabularului reflectate în opera lui Gabriel Liiceanu*, în G.G. Neamțu, Ștefan Gencărașu, Adrian Chircu (editori), *Limba română-Abordări tradiționale și moderne*, Facultatea de Litere, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, 2009, p. 137–149.
- Gherasim, Alexandra, *Valorizare estetică prin conversiune*, în „Limba Română”, XV, nr. 10, 2005, p. 25–30.
- Gramatica limbii române [GLR]*, vol. I, ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Academiei R. S. R., 1966.
- Gramatica limbii române [GALR]. I. Cuvântul*, București, Editura Academiei Române, 2005.

- Guțu-Romalo, Valeria, *Unele valori ale articolului în limba română actuală*, în *Omagiu lui Iorgu Iordan*, cu prilejul împlinirii a 70 de ani, București, Editura Academiei R. P. R., an 1958, p. 363–370.
- Macedonski, Alexandru, *Poema rondelurilor*, București, Editura ERC PRESS, 2010.
- Neamțu, G.G., *Teoria și practica analizei gramaticale. Distincții și...distincții (cu trei seturi de grile rezolvate și comentate)*, ediția a III-a, Pitești, Editura Paralela 45, 2008.
- Neamțu, G.G., *Studii și articole gramaticale*, Cluj-Napoca, Editura Napoca Nova, 2014.
- Nica, Dumitru, *Teoria părților de vorbire. Cu aplicații la adverb*, Iași, Editura Junimea, 1998.
- Pană Dindelegan, Gabriela, *Formații substantivale recente și rolul „clasificatorilor” în actualizarea lor contextuală*, în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, vol. I, București, Editura Universității din București, 2002, p. 32–40.
- Pană Dindelegan, Gabriela, *Aspecte ale substantivizării în româna actuală. Forme de manifestare a substantivizării adjectivului*, în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, vol. II, București, Editura Universității din București, 2003, p. 23–41.
- Pană Dindelegan, Gabriela, *Elemente de gramatică. Dificultăți, controverse, noi interpretări*, Editura Humanitas Educational, București.
- Popescu, Ștefania, *Gramatica practică a limbii române*, București, Editura Exigent, 2013.
- Sporiș, Valerica, *Valorile expresive ale conversiunii. Substantiv(iz)area*, în „Analele Universității 1 Decembrie”, Seria Philologica, tom 3, Alba Iulia, 2005.
- Sporiș, Valerica, *Adjectivul în limba română. Studiu gramatical și semantic*, ediția a II-a revizuită și adăugită, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Științe, 2013.
- Stănescu, Nichita, *Oase plângând*, prefață de Ion Pop, București, Curtea Veche Publishing, 2011.
- Stoichițoiu Ichim, Adriana *Creativitate lexicală în româna actuală*, București, Editura Universității din București, 2006.
- Toma, Ion, *Limba română contemporană. Fonetică-fonologie, lexicologie*, București, Editura Fundației România de mâine, 2000.
- Voiculescu, Vasile, *Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare în traducere imaginară*, București, Editura Humanitas, 2006.